

ARHEOLOGIE (R)

Arheologia este „știința monumentelor și a altor mărturii ale civilizațiilor dispărute, în general îngropate în pământ și în mare parte distruse. Cronologic, arheologia, disciplină istorică, începe cu originile omului și poate să se termine în secolul 16 cu civilizațiile Americii precolumbiene”.

În Dicționarul arheologic Răchet, 1990, p.83

Regulile de indexare ale acestui capitol se referă numai la publicațiile rezultatelor săpăturilor arheologice și studiile asupra vestigiilor care au fost descoperite acolo.

Sunt menționate succesiv diferitele vedete de subiect care pot fi folosite pentru indexarea conținutului unor astfel de documente:

1. Denumire geografică
2. Civilizație
3. Subiect(e) particular(e)
4. Săpături (arheologice) --[Subdiviziune geografică]
5. Folosirea subdiviziunilor „Inventare și cataloage”

1. Denumire geografică

Localizarea vestigiilor se face cu denumiri geografice care pot fi:

1.1 O zonă geografică

1.1.1 Studii generale

Pentru a indexa studii generale despre mărturiile materiale ale trecutului care s-au păstrat pe un continent, într-o țară sau o regiune care aparține geografiei actuale se stabilește o vedetă de subiect construită de tipul [Denumiri geografice] -- Antichități

de ex: Europa -- Antichități

 Franța -- Antichități

 Provence (Franța) – Antichități

Subdiviziunea „Antichități” are aceeași definiție din punct de vedere cronologic ca și arheologia: de la origini la secolul 16.

Notă: Nu se utilizează subdiviziunea „Antichități” la denumirile geografiei vechi (antichității), se utilizează numai vedeta.

de ex: Panonia

(și nu : Panonia – Antichități)

Pentru „Antichități [adjectiv]” v. 2.2

1.1.2 Studii despre o anumită civilizație. În cazul în care a existat o succesiune de civilizații în respectivul loc geografic și unde studiul nu se ocupă decât de una sau două dintre ele, se vor stabili una sau două vedete de subiect suplimentare pentru a preciza dacă este vorba de o civilizație sau mai multe (v. 2).

de ex: „Antichități grecești în Iordania”

1. Iordania -- Antichități

2. Antichități grecești -- Iordania

pentru „Antichități romane în Panonia”

1. Panonia

2. Antichități romane – Panonia

Dubla indexare la zona geografică și la civilizație nu este obligatorie: instituțiile care dispun în catalogul lor de căutare prin cuvinte-cheie pot păstra numai vedeta de subiect cea mai precisă „Antichități[adjectiv]”.

Notă: Pentru mai mult de două civilizații se indexează numai la “[Denumire geografică --]Antichități”.

1.2. O localitate

1.2.1 Un oraș modern

Atunci când orașul modern se află pe aceeași poziție geografică cu cea a orașului antic,(sit), se utilizează numele orașului modern. Numele orașului vechi figurează ca termen exclus sub numele orașului modern.

de ex: Paris (Franța)

UP Lutetia Parisorum (oraș vechi)

1.2.1.1 Pentru studiile generale asupra ansamblului de vestigii care s-au păstrat în sau sub un oraș actual, se stabilește o vedetă de subiect de tipul „[oraș] -- Antichități”,

de ex: Paris (Franța) -- Antichități

1.2.1.2 În cazul în care s-au succedat mai multe civilizații pe același loc și studiul se referă numai la una sau două dintre ele, se stabilesc una sau două vedete de subiect suplimentare pentru a preciza civilizația sau civilizațiile (v. 2).

de ex: Pentru „Antichități romane la Paris”

1. Paris (Franța) -- Antichități
2. Antichități romane -- Franța -- Paris

Note: Pentru mai mult de două civilizații, se indexează numai la „[Oraș] -- Antichități”

1.2.1.3 Denumirea orașului poate fi urmată la subdiviziune de numele unui monument sau vestigiu în particular (v. 1.3)

1.2.2 Un oraș vechi

Prin oraș vechi, sunt desemnate orașele (mari sau mici) și satele antichității sau Evului Mediu, dispărute, în ruine sau părăsite (nelocuite) în epoca noastră și al căror nume vechi este cunoscut.

Notă: pentru siturile continentului american, ale căror nume precolumbiene sunt de cele mai multe ori necunoscute, se stabilesc în general vedete de situri arheologice (v. 1.2.4).

de ex: Palenque (Mexic ; sit arheologic)

Se stabilește o vedetă de oraș vechi când sunt îndeplinite următoarele condiții:

Orașul vechi nu este situat sub amplasamentul unei localități moderne. Totuși, o așezare omenească mai recentă s-a format în vecinătatea sa și poartă același nume.

de ex: *Pompei (oraș vechi)*

Pompei (Italia)

Identificarea sitului arheologic cu orașul antic este sigură: situl poate fi desemnat cu numele orașului antic,

de ex.: *Herculanum (oraș vechi)*

1.2.2.1 Înregistrarea de oraș vechi

Forma vedetei

Pentru limbile cu alfabet latin denumirea este luată în forma ei originală, cu excepția cazului în care există o formă franceză atestată (termen menționat într-un dicționar Larousse, „Grand Larousse Universel (GLU)” sau „Grand Dictionnaire encyclopédique Larousse (GD.EL)”,

de ex: Herculanum (oraș vechi)

UP. Ercolano (oraș vechi)

TG. Campania (Italia) -- Antichități

TG Orașe dispărute, ruine, etc -- Italia

Troia (oraş vechi)

UP Ilion (oraş vechi)

UP Ilium (oraş vechi)

TG Turcia -- Antichităţi

TG Oraşe dispărute, ruine, etc -- Turcia

Pentru limbile transliterate sau transcrise, se utilizează forma franceză dacă ea este menţionată (GLU sau GDEL). Dacă nu, se utilizează o formă transliterată sau transcrisă după normele utilizate în fiecare instituţie.

de ex: *Delfi (oraş vechi)*

Hyampolis (oraş vechi) : forma transliterată

Vedetele de oraşe vechi nu sunt localizate la oraşul actual:

de ex: *Pompei (oraş vechi)*

cu excepţia cazurilor de omonime,

de ex: *Olbia (Franţa: oraş vechi)*

Olbia (Ucraina ; oraş vechi)

Numele propriu al oraşului este urmat de calificativul („oraş vechi”), chiar dacă există sau nu omonimie cu oraşul actual.

Note: Acest calificativ poate fi înlocuit de un altul dacă nu este apropiat.

de ex: *Olimpia (vechi sanctuar)*

Legături

În afara termenilor excluşi care conţin variantele de formă sau de ortografie a denumirii, note istorice şi sau de aplicare, înregistrarea de autoritate poate conţine:

- o legătură „termen asociat”. (TA) la oraşul modern,

de ex: *Pompei (oraş vechi)*

TA Pompei (Italia)

Pompei (Italia)

TA Pompei (oraş vechi)

Atenţie : Această legătură se stabileşte numai în cazul în care existenţa unui studiu asupra oraşului sau a statutului actual apropiat de situl (aşezarea) veche, justifică crearea unei înregistrări pentru oraşul modern. În alte condiţii, se menţionează numai numele localităţii moderne în nota istorică.

- două legături „termen generic” (TG) la vedetele principale „[denumire geografică] -- Antichități” și „Orașe dispărute, ruine, etc. -- [Țări]”,

de ex: *Pompei (oraș vechi)*

TG Campania (Italia) -- Antichități

TG Orașe dispărute, ruine, etc. --Italia

2.și, dacă orașul vechi aparține unui tip particular, acestui tip îi corespunde o legătură „termen generic” la vedeta principală corespunzătoare ,

3.

de ex: *Olimpia (sanctuar vechi)*

TG Sanctuare -- Grecia

1.2.2.2 Folosirea denumirii orașului vechi

Orașul vechi, a cărui existență istorică o cunoaștem, poate fi studiat fie ca oraș, fie ca sit arheologic.

Intrarea - vedetă

Pentru studii generale sau care necesită subdiviziuni sau subdiviziuni a căror folosire este interzisă sub numele de oraș vechi, se utilizează numai vedeta.

Pentru studii despre perioada în care orașul vechi era în activitate, putem completa vedeta cu subdiviziunile listei stabilite pentru așezările geografice.

de ex: *Cartagina (oraș vechi) --condiții sociale*

cu excepția subdiviziunilor „Antichități” și „Descrieri și călătorii”.Pentru a indexa un studiu care necesită folosirea acestor subdiviziuni,se utilizează numai vedeta ,

de ex.:*Cartagina (oraș vechi)*

(nu : *Cartagina (oraș vechi)—Antichități*)

Pentru a indexa studii asupra orașului vechi ca sit nu se vor folosi subdiviziuni de subiect din lista stabilită pentru așezări, ci numai subdiviziuni de formă.

Numele orașului vechi poate fi urmat în subdiviziune de numele unui monument sau vestigiu anume (v. 1.3).

Subdiviziunea

Numele de oraș vechi poate fi folosit ca subdiviziune geografică. În acest caz este precedat de numele modern al țării în care este situat (subdiviziune geografică indirectă). În înregistrarea de autoritate, nota de aplicație semnalează acest lucru.

de ex: Troia (oraș vechi)

Utilizare indirectă în subdiviziune: [subiect] -- Turcia -- Troia (oraș vechi)

În absența acestei note, trebuie să fie urmată regula și propusă actualizarea înregistrării.

1.2.3 Un oraș dispărut după 1500

Numele de orașe și sate părăsite sau distruse după 1500 sunt localizate ca denumiri geografice moderne. Nu sunt urmate de calificativul „(oraș vechi)”. Situația lor actuală este indicată în nota istorică și exprimată printr-o legătură cu termenul generic (TG) la vedeta principală „Orașe dispărute, ruine, etc. -- [Țări]”,

de ex: *La Mothe-de-Saint-Hilairemont (Haute-Marne)*

Vechi oraș fortificat distrus în 1645

TG Orașe dispărute, ruine etc. -- Franța

Aceste vedete pot fi utilizate ca denumirile de orașe vechi (v. 1.2.2.2)

1.2.4 Un sit arheologic

1.2.4.1 Înregistrarea de sit arheologic

Atunci când identificarea unui sit arheologic cu denumirea unei așezări antice nu este posibilă sau nu este stabilită cu certitudine, situl este menționat cu un nume modern, localizat și urmat de un calificativ „(sit arheologic)”,

de ex: *La Graufesenque (Aveyron ; sit arheologic)*

UP Millan (Aveyron) -- sit arheologic La Graufesenque

TG Aveyron (Franța) Antichități.

Malia (Grecia ; sit arheologic)

TG Grecia – Antichități

Deir el-Bahari (Egipt ; sit arheologic)

TG Egipt -- Antichități

Calificativul „(sit arheologic)” poate fi omis când denumirea sitului comportă termenii: „Oppidum”, „Tumulus” sau „Cairn”

de ex: *Plan de la Tour, Oppidum (Gard)*

Barnenez, Cairn (Finister)

Se menține însă calificativul în prezența termenilor care au aceeași semnificație dar sunt exprimați în limbi străine, cum ar fi: ”Mound” (nume englezesc); „Tepe” sau „Tapa” (nume turcesc folosit în Turcia, în Iran sau în Asia centrală); „Tell” (cuvânt arab folosit în Orientul Apropiat).

de ex.: *Kultepe (Turcia; sit arheologic)*

Înregistrarea de autoritate cuprinde:

4.când se cunoaște numele comunei pe teritoriul căreia se găsește situl, un termen exclus desemnând numele comunei,

de ex: *La Graufesenque (Aveyron ; sit arheologic)*

UP Millan (Aveyron -- sit arheologic de la La Graufesenque)

- legături „termeni generici” TG la vedetele principale: un termen generic pentru locul respectiv urmat de subdiviziunea „Antichități” și, dacă situl este de un fel anume, un alt termen generic la vedeta corespunzând acestui tip, urmată de subdiviziunea geografică,

de ex: *Kultepe (Turcia ; sit arheologic)*

TG Turcia -- Antichități

TG Tumulus – Turcia

Barnenez, Cairn ☐ (Finister)

UP Plouèzock (Finister) -- Cairn de Barnenez

TG Finistère (Franța) -- Antichități

TG Tumulus – Franța

Plan de la Tour, Oppidum (Gard)

UP Gailhan (Gard)--Oppidum la Plan de la Tour

TG Fortificații—Franța

TG Gard (Franța)—Antichități

TG Orașe dispărute, ruine, etc.—Franța

☐ *Notă(n.t.):cairn(aici): morman de pietre desemnând un mormânt celtic.. (Grand Larousse ,Librarie Larousse ,Paris , 1990)*

1.2.4.2 Folosirea denumirii de sit arheologic

Intrare vedetă

- Numele de sit arheologic nu trebuie să fie urmat de subdiviziuni de subiect din lista stabilită pentru locuri, ci numai de subdiviziuni de formă.

Numele de sit arheologic poate fi urmat în subdiviziune de numele unui monument sau vestigiu anume (v.1.3)

Ca subdiviziune

- Numele de sit arheologic poate fi folosit ca subdiviziune geografică la un subiect : în acest caz este precedat de numele țării:

ex.: Săpături (arheologice)—Germania—Haithabu(sit arheologic)

1.2.5. O grotă preistorică, un habitat preistoric în stâncă

1.2.5.1 Înregistrarea de grotă preistorică

Situl este menționat cu numele geografic modern urmat de localizarea cu numele țării, fără calificativul „(sit arheologic)”

de ex: *Lascaux, Grota (Franța)*

TG Caverne – Franța

Jean Gros, Adăpost (Franța)

TG Caverne -- Franța

Înregistrarea de autoritate cuprinde, când se cunoaște numele comunei pe teritoriul căreia este situată grotă, sau locuința preistorică în stâncă, un termen exclus cu numele comunei,

de ex: *Lascaux, Grota (Franța)*

UP Montignac (Dordogne) -- Grota Lascaux

1.2.5.2 Folosirea denumirii de grotă preistorică

Intrarea vedetă

-Ca și siturile arheologice, numele grotelor preistorice nu trebuie să fie urmate de subdiviziuni de subiect din lista stabilită pentru așezări geografice, ci numai de subdiviziuni de formă.

Subdiviziunea

5. Numele grotei poate fi utilizat ca subdiviziune geografică după un subiect (v. 1.2.4.2); atunci este precedat de numele țării,

6.

de ex: săpături (arheologie) -- Franța -- Lascaux, Grota

1.3. Un monument

Prin monument se înțelege aici toate tipurile de construcție umană: lucrări artistice, cartiere, străzi, clădiri. Vedetele care desemnează construcții omenești aparțin tipului "Denumire geografică".

1.3.1 Forma vedetei

- Dacă monumentul este situat în afara unei aglomerații sau ocupă o întindere vastă, este considerat cu denumirea sa și localizat după regulile stabilite pentru denumiri geografice,

de ex: Gard, Podul (Gard)

Villa Adriana (Italia)

Marele Zid (China)

- Dacă monumentul este situat în interiorul unui oraș, numele său este menționat ca subdiviziune la numele orașului.

Orașul actual,

de ex: Roma (Italia) -- Arcul lui Titus

UP Arco di Tito (Roma, Italia)

TG Arcuri de triumf -- Italia

Notă: Termenul exclus care permite accesul la numele monumentului în limbaj natural este localizat de numele orașului, apoi se pune cel al țării actuale. Înregistrarea de autoritate

conține de asemenea o legătură “termen generic” (TG) la vedeta principală corespunzătoare tipului de monument.

Oraș vechi ,

ex.:*Delfi(oraș vechi)—Templul lui Apollo*

UP Templul lui Apollo (Delfi)

UP Apollo , Templul (Delfi)

TG Temple—Grecia

Notă : Termenul exclus care permite accesul la numele monumentului în limbaj natural este localizat cu numele orașului vechi , fără calificativ. Înregistrarea de autoritate conține de asemenea o legătură ”termen generic” (TG) la vedeta principală corespunzând tipului de monument.

- Sit arheologic

de ex: *Deir el-Bahari (Egipt ; sit arheologic) -- Templul lui Tutmes III (Tutmosis)*

UP Templul lui Tutmes III (Deir el-Bahari,Egipt)

TG Temple -- Egipt

Notă: Termenul exclus care permite accesul la denumirea monumentului în limbaj natural este localizat de denumirea sitului, apoi de numele actual al țării, cu eliminarea calificativului. Înregistrarea de autoritate care conține și o legătură “termen generic” (TG) cu vedeta principală , corespunde tipului de monument.

1.3.2 Folosirea numelor monumentelor

- Vedetele care desemnează construcții omenești, fie că sunt considerate după numele lor sau ca subdiviziuni ale denumirii unei localități (oraș modern, oraș vechi, sit arheologic) nu pot fi folosite decât ca intrare -vedetă, nu ca subdiviziune geografică.

- Aceste vedete nu pot fi urmate de subdiviziuni de subiect ci numai de subdiviziuni de formă.

2. Civilizație

În funcție de cât permite conținutul documentului care trebuie indexat, se stabilește o vedetă de subiect pentru a menționa civilizația, populația care a ocupat situl, ceea ce constituie un mod de datare.

Pentru aceasta dispunem de 3 tipuri de vedetă:

“[Nume de civilizație] “;—“Antichități [adjectiv]”;”[Nume de populație]”

2.1” [Nume de civilizație]”

Poate fi vorba de o periodizare a preistoriei sau de o civilizație. Această denumire va fi urmată la nevoie de o subdiviziune geografică,

de ex: Epoca de bronz

Mezolitice -- Marea Britanie

Civilizația paharelor fără picior ,de bronz, în formă de pâlnie

Civilizația Cochise

2.2 “Antichități [adjectiv]”

Civilizația poate fi exprimată și printr-un număr de vedete de tipul “Antichități [adjectiv]” (v. lista de autoritate). Adjectivele utilizate sunt cele de civilizație, periodizare sau religie, dar niciodată adjectivele care corespund geografiei actuale.

Pentru denumirile geografice actuale, se folosesc vedete de subiect construite de tipul “[Denumiri geografice actuale] -- Antichități”,

de ex: China -- Antichități

UP Antichități chinezești

Notă: În anumite cazuri, vedeta “Antichități [adjectiv de civilizație]” coexistă cu vedeta de subiect construită “[Denumire geografică actuală] -- Antichități”, dar cu un sens diferit : de exemplu “Antichități grecești” desemnează antichitățile produse de civilizația greacă antică în general sau cele situate în afara Greciei; în timp ce “Grecia -- Antichități” desemnează toate mărturiile vechi găsite pe pământul grec, oricare le-ar fi originea. Pentru a preciza cărei civilizații le aparțin monumentele sau obiectele descoperite se completează vedeta de subiect cu denumirea geografică (v. 1) printr-o vedetă de subiect adițională de tipul “Antichități [adjectiv]”, eventual urmată de subdiviziunea geografică

de ex: 1. Sardinia (Italia) -- Antichități

2. Antichități punice -- Italia -- Sardinia

1. Turcia -- Antichități

2. Antichități creștine -- Turcia

Notă: Dacă sunt indicate două civilizații, două perioade sau două popoare, se stabilesc cele două vedete de subiect. Pentru mai mult de două, se indexează numai la denumirea geografică (v. 1). Se procedează la fel dacă conținutul documentului de indexat nu permite identificarea civilizației .

2.3[Nume de popoare]

Civilizația poate fi exprimată cu numele populației care a ocupat teritoriul respectiv. Numele de grupuri etnice nu pot fi urmate de subdiviziunea “Civilizație”,

de ex: Etrusci

UP Civilizația etruscă

UP Etrusci – Civilizație

Este de la sine înțeles că nu se stabilește această vedetă de subiect decât dacă teritoriul menționat a fost ocupat de populația respectivă și nu există numai prezența obiectelor rezultând din schimburi comerciale: de exemplu, nu a existat o ocupație grecească la Vix, deși craterul găsit în mormântul cu care este un obiect de artă grec.

Numele de popoare sunt tratate în mod diferit atunci când se menționează popoare dispărute sau popoare actuale.

2.3.1 Popoare dispărute

Numele de popoare dispărute nu trebuie urmat de subdiviziunea “Antichități”. Se utilizează deci numai numele populației singur sau urmat de o subdiviziune geografică ,

de ex: *Minoieni*

Celți -- România

2.3.2 Popoare a căror existență s-a menținut până în epoca actuală

Se utilizează o vedetă de subiect de tipul “[Populație actuală]” -- Antichități.

de ex: *Mayași -- Antichități*

3. Subiect(e) în particular

Dacă documentul este consacrat în mare parte studiului unui anumit subiect, acesta face obiectul unei vedete de subiect ,

de ex: Pictură și decorații etrusce -- Italia -- Tarquinia
Drumuri romane -- Italia -- Latium
Fenicieni -- Colonizare -- Spania -- Ibiza (Insula)

4. “Săpături (arheologice) -- [Subdiviziune geografică]”

Această vedetă de subiect se construiește numai atunci când documentul conține o relatare despre lucrările la săpături, evocare a istoricului campaniei sau campaniilor de săpături, tehnicile folosite, stratigrafia sitului, etc. În acest caz vedeta este obligatorie.

5. Folosirea subdiviziunilor “Inventare” și “Cataloage”

Atunci când documentul enumeră și descrie antichitățile unui loc, obiectele găsite pe un sit sau care aparțin aceluiași tip, se utilizează la numele așezării geografice, orașului vechi, sitului sau tipului de obiect:

- fie subdiviziunea de formă flotantă “Inventarii” pentru comparații cu caracter științific a unei ediții tipărite a unui scriitor vechi cu manuscrisele sale și care sunt considerate exhaustive.
- fie subdiviziunea de formă flotantă “Cataloage” pentru documente destinate marelui public și care operează o selecție printre antichități.

În cazul în care printre monumentele sau obiectele recenzate, unele sunt posterioare secolului 16; utilizarea subdiviziunii “Antichități” rămâne posibilă, cu condiția să se stabilească una sau mai multe vedete de subiect suplimentare pentru a desemna tipurile de monumente sau obiecte posterioare acestui secol,

de ex: pentru Beaufortain, regiunea Savoie,

1. Beaufort (Savoie; regiune) - Antichități -- Inventare
2. Monumente -- Franța - Beaufort (Savoie; regiune) -- Inventarii
3. Antichități (obiecte vechi) -- Franța -- Beaufort (Savoie; regiune) --
Inventarii

Exemple de indexare

Pentru “Tezaure arheologice din vechiul Egipt”;

Egipt -- Antichități

Pentru “Morminte etrusce pictate din Tarquinia (Italia)”

1. Tarquinia (Italia) -- Antichități
2. Antichități etrusce -- Italia -- Tarquinia
3. Morminte -- Italia -- Tarquinia
4. Pictură și decorație murală etruscă -- Italia -- Tarquinia

Pentru “drumuri romane în Latium”

1. Latium (Italia) -- Antichități romane
2. Drumuri romane -- Italia -- Latium

Pentru “Vârfurile de săgeată din bronz de la Ibiza în cadrul colonizării feniciano-punică”,

1. Vârfuri de săgeată -- Spania -- Ibiza (insula)
2. Fenicieni -- Colonizare -- Spania -- Ibiza (insula)
3. Ibiza (Spania; insula) -- Antichități
4. Antichități feniciene -- Spania -- Ibiza (insula)

Pentru “Nohmul, sit preistoric maya la Belize”,

1. Nohmul (Belize; sit arheologic)
2. Săpături (arheologie) -- Belize -- Nohmul (sit arheologic)
3. Belize -- Antichități
4. Mayași -- Antichități

Pentru “Lăcașurile neolitice de la La Mastine și Pied-Lizet, Charente-Maritime”

1. La Mastine (Charente-Maritime; sit arheologic)
2. Pied-Lizet (Charente-Maritime; sit arheologic)
3. Fortificații preistorice -- Franța -- Charente-Maritime
4. Neolitic -- Franța -- Charente-Maritime
5. Mediu înconjurător în paleolitic -- Franța -- Mlaștina (din Poitou)

Pentru “Situl de la Pointe aux Bélougas, Qilalugarsiuvik și casele lungi din Dorset”

1. Pointe aux Bélougas (Canada; sit arheologic)
2. Civilizația de Dorset

3. Inuit-- Antichități

4.Săpături(arheologie) -- Canada --Pointe aux Bélougas (sit arheologic)

Surse în LCSCM : SH, H 1225 (Archaeological Works); H 715(Extinct Cities);
H 1370 (Civilization)

Surse:

Le Nouveau Petit Larousse ,Dictionaires Le Robert , Paris ,1993 (n.t.)

Grand Larousse , Librairie Larousse , Paris , 1990 (n.t.)

Dicționar Enciclopedic Ilustrat , Cartier , București , 1999 (n.t.)

Dicționar francez-român , Editura științifică , București , 1959